

Hiiumaa Rajooni Töörahva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee

O T S U S Nr. 120

K ä r d l a s

18. detsembril 1968.a.

Looduse kaitsest Hiiumaa rajoonis.

Kultuurilisel ja esteetilisel eesmärgil rajooni looduse ilu ja omapära säilitamiseks, tähelepanuväärsete maa-alade ja maismaa ning veeloomastiku kaitse ja loodusvarade ratsionaalse ning heaperemeheliku kasutamise kindlustamisel on oluline koht looduskaitseal. Arvesse võttes rea looduslikult kaunite kohtade, parkide, põliste puude, rändrahnude ja teiste kaitset väärivate looduslike objektide säilitamist kooskõlas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadusega 7.juunist 1957.a. "Eesti NSV looduse kaitsest", Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega nr.242, 11.juulist 1957.a. "Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s" ning Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi otsusega 28.juulist 1962.a.

Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee

o t s u s t a b :

1. Võtta riikliku looduskaitse alla kohaliku tähtsust omavad objektid vastavalt lisale nr.1.
2. Avaldada otsuse lisana nr.2 riikliku looduskaitse alla võetud vabariikliku tähtsusega objektide nimekirj.
3. Avaldada otsuse lisas nr.3 kohaliku tähtsusega looduskaitsealade "Käina laht", "Kassari" ja "Väinamere laud" kaitse korrastamise eeskirjad.

4. Avaldada otsuse lisas nr.4 riikliku looduskaitse alla võetud vabariikliku ja kohaliku tähtsusega looduse üksikobjektide kaitse korraldamise eeskirjad, mis on kinnitatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse juhataja käskkirjaga nr.80, 29.aprillist 1963.a.
5. Avaldada otsuse lisas nr.5 väljavõte "Puude ja põõsaste raiumise juhiseist".
6. Kohustada kolhooside, sovhooside, asutuste ja ettevõtete juhtkondi, kelle maavalduste piires asuvad riikliku kaitse alla võetud objektid;
 - a) määrama igale objektile selle kaitse ja hooldamise eest vastutav töötaja;
 - b) puistud, pargid, puisteed ja maastikulised objektid hoidma korras ja puhastama kulvanud pundest, oksast ja prahist igal kevadel hiljemalt 15.maiks, parkides ja puistutes läbi viima niitmine 20.juuniks.
7. Massürituste läbiviimine riikliku kaitse alla võetud maastiku üksikelementide ja parkide piires tuleb kooskõlastada rajooni täitevkomitee looduskaitsekomisjoniga. Ürituste korraldajatel tuleb ürituste läbiviimise käigus rikutud ja prahistatud kohad korrastada kolme päeva jooksul pärast ürituste toimumist.
8. Keelata unte karjäärade avamine ilma määraldiseta. Maa-eraldus tuleb kooskõlastada rajooni looduskaitsekomisjoniga. Keelatud on liiva ja kruusa kaevandamine magistraalteede ääres kuni loo m kauguselt.
9. Kõikide tööde teostamine, mis on vastuolus käesoleva otsusega ja on seotud kaitse all olevate alade või üksikobjektide mõõdapääsematu rikkumisega, tuleb eelnevalt kooskõlastada Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomiteega ja looduskaitsekomisjoniga.
10. Looduskaitse objektide ning looduskaitsealaste eeskirjade rikkumise juhtudest teatada viivitamatult rajooni täitevkomitee looduskaitsekomisjonile või metsamajandile.

11. Võtta teadmiseks, et ametiisikuid ja kodanikke, kes on süüdi looduskaitse eeskirjade rikkumises, kaitse all olevate looduslike objektide rikkumises või hävitamises, karistatakse administratiivkorras rahatrahviga järgmises ulatuses, ametiisikuid kuni 50 rublaga, kodanikke kuni 10 rublaga. (Alus: Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus nr.9, 12.jaanuarist 1963.a. punkt nr.8).
12. Kontrolli käesoleva otsuse täitmise üle panna Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee esimehe asetäitjale, looduskaitsekomisjonile, linna ja külade töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteedele, Hiiumaa Tööstuslikule Metsamajandile ja jahindusklubile.
13. Võtta teadmiseks, et riikliku looduskaitse alla kuuluvad järgmised taime- ja loomaliigid: rand-ogaputk, rand-orashein, rand-seahernes, luuderohi, metsõunapuu, pisilina, jagapuu, nâsiniin, väike vesiroos, valge vesiroos jt. merikotkas, sookurg, põder, metskits, siil, nahkhiirlased, vaskuss, kâgu, piirpââsuke, luiged, hallhani, ristpart, hahk, râhnilised, enamus värvihiisi jt.
14. Võtta teadmiseks, et riikliku looduskaitse alla kuuluvad kõik merikotka pesapuud ning nende ümbruses 200 m raadiuselt on keelatud raied (väljaarvatud sanitaarraied).

Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee, *[Signature]*
esimehe asetäitja /E.Manning/

Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
sekretär *[Signature]* /R.Mae/

Hiiumaa rajooni loodusk

Objekti nr.	Objekti tüüp (pargid, rahnud, puud jne.)	Rajoon	Külanõukogu	
2	3	4	5	
<u>Kohaliku tähtsusega objektid</u>				

<u>Pargid</u>				
1	Vaemla park	Hiiumaa	Kâina k/n	F
2	Emmaste park	"	Emmaste k/n	k
3	Kõrgessaare park	"	Lauka k/n	k
4	Kârdla kultuuripark	"	Kârdla linn	k
5	Kârdla rannapark	"	"	k
6	Kassari park	"	Kâina k/n	k
7	Kâina park	"	"	
8	Pûhalepa kirikupark	"	Pûhalepa k/n	P

<u>Põlised puud</u>				
1	Kandlemänd	"	Lauka k/n	Hj
2	Must mänd	"	"	Me
3	Must lepp	"	"	ko
4	Põhja tamm	"	"	
5	Musta ja halli lepa hübriid	"	"	Hi
6	Kased	"	"	ma
7	Hargnev kusk	"	"	Hi
8	Pûramiidkadakas	"	"	ma
9	Sanglepp	"	Emmaste k/n	Hi
10	Ohvritamm	"	"	ma

Hiiumaa Rajooni TSN; Täitevkomitee otsuse nr. 120 18. detsember 1968.a.

uskaitseobjektide nimekiri

Maavaldaja	Muud andmed asukoha kohta (küla, pere jne.)
6	7

Putkaste sovhoos kolh. "Bolshevik"	Emmaste 8-kl. kooli juures
Kõrgessaare Kala-kombinaat	
Kärdla Linna TSN Täitevkomitee.	J.Tombi ja Posti tn. vahel
- " -	Kärdla supelranna juures
kolh. Kassari	Kassari kolh. kontori ja Hiiumaa koduloomuuseumi juures
Putkaste sovhoos	Pühalepa kiriku juures
Hiiumaa Tööstuslik Metsamajand, Tahkuna m/k	Tahkuna m/k, Tahkuna tee ääres
kolh. "Esimene Mai"	Sülliste küla, Kõrgessaare-Käina tee ääres
→ " -	Lilbi küla, Mihkli talu juures
- " -	- " -
Hiiumaa Tööst. Metsamajand, Tornimäe m/k	Tornimäe m/k, KV. 82 Heistesoo küla
- " -	Tornimäe m/k, Heistesoo küla Soosaare pere õues.
Hiiumaa Tööst. Metsamajand, Tahkuna m/k	Tahkunam/k, Tahkuna v/k
Hiiumaa Tööst. Metsamajand Tornimäe m/k	Hirmuste küla, Karmu pere juures
Kolh. "Bolshevik"	Tärkma küla, Herne pere õues
→ " -	Tärkma küla tee ääres

1	2	3	4	Y
19.	11	Pihlakas	Hiumaa	Emu
20.	12	Tamm	"	
21.	13	Pûramiidkadakas	"	
22.	14	Leetselja kadakad (4 tk.)	"	
23.	15	Kadakas	Hiumaa	
24.	16	Pûramiidkadakas	"	
25.	17	Jugapuu	"	
26.	18	Paplid (4 tk.)	"	Kâi
27.	19	Nasva kadakad	"	
28.	20	Harilik tamm	"	Kâr
29.	21	Lehised	"	T Lau
30.	22	Lôhisleheline kask	"	Kâi
31.	23	Kadakas	"	Pûh
<u>Alleed</u>				
32.	1	Sanglepa allee	"	
33.	2	Vahtra ja tamme allee	"	
34.	3	Sanglepa allee	"	
35.	4	Jalaka-vahtra allee ja sellega külgnev puistu	"	
36.	5	Kastani allee	"	Kâi
<u>Puistud</u>				
37.	1	Luidja leplik	"	Lau
38.	2	Kasesalu	"	Kâi
39.	3	Kasesalu	"	
40.	4	Kasesalu	"	
41.	5	Kasesalu	"	

5	6	7
Emmaste k/n	Kolh. "Kungla"	Mänspää küla tee ääres
"	"	Mänspää küla, Jaaksoni pere lähedal
"	"	Vahesoo metsas
"	"	Letselja küla
"	"	Endise Mänspää algkooli juures
"	Kolh. "Sõprus"	Harju külas, metsaäärsel põllul
"	Kolh. "Kungla"	Õngu küla Veski talu õues
Käina k/n	Käina k/n	Käina asulas
"	Kolh. "Sõprus"	Naava küla
Kärdla Linna TSN TK	Kärdla linn	Kärdla, Komsomoli väljak 1
Lauka k/n	Kolh. "Esimene mai"	Kolh. "Esimene Mai" töö- koja juures
Käina k/n	Putkastesovhoos	Putkaste sov.kantselei juures
Pühalepa k/n	Kolh. "Rahu eest"	Tubala küla
"	Hiumaa Teedejaosk.	Suuremõisa-Käina tee ääres
"	"	Suuremõisa-Heltermaa mnt. ääres
"	"	Lauka asulas
"	Putkaste sovhoos	Karemaa tee ääres
Käina k/n	"	Vaemla tee ääres
Lauka k/n	Hiumaa Tööst. etesama- jand, Kõrgessaare m/k	Kõrgessaare m/k kv. 24 ja 25
Käina k/n	Kolh. "Sõprus"	Käina-Emmaste tee ääres
"	Kolh. Kassari	Kolh. Kassari, Lussu talu lähedal
"	Kolh. Ühendus	Aadma-Käina tee ääres
"	Kolh. "Sõprus"	"EPT" Hiumaa osak. Rebasselja aiandi juures.

1	2	3	4	
<u>Haruldaste taimeliikide kasvukohad</u>				
42.	1.	Jugapuu kasvukoht	Hiiumaa	Lau
43.	2	- " -	"	Kai
44.	3	- " -	"	Lau
45.	4	- " -	"	Emm
46.	5	Luuderohu kasvukoht	"	Lau
47.	6	Luuderohu kasvukoht	"	
48.	7	Pisilina kasvukoht	"	
49.	8	Luitemännik	"	
<u>Rahnu</u>				
50.	1	Rändrahn	"	Püh
51.	2	Kolm rahnu	"	
52.	3	Rändrahn	"	
53.	4	Põlise leppe kivid	"	
54.	5	Rändrahn	"	Kai
55.	6	Tõllu kivi	"	
56.	7	Nõrga kivi	"	Emm
57.	8	Rändrahn	"	
58.	9	Kaks rändrahnu	"	
59.	10	härjakivi	"	Lau
60.	11	Ohvrikivi	"	
61.	12	Unikivi	"	
62.	13	Ungrukivi	"	
63.	14	Lepistepae suur kivi	"	

Lauka k/n

Tahkuna m/k

Tahkuna m/k, kv-d 26,27,37,38

Kaina k/n

Putkaste metsakond

Putkaste m/k, kv. 134, Putkaste m/k kantsalei juures.

Lauka k/n

Tornimäe m/k

Tornimäe m/k, kv. 82,83,84

Emmaste k/n

kolh. "Kungla"

Õngu küla karjamaal

Lauka k/n

Hiiumaa Tööst. Metsamajand Tornimäe m/k

Tornimäe m/k kv. 122,123,138,139

"

"

Tornimäe m/k kv. 37

"

kolh. "Uus Eln" Hiiumaa Tööst. Metsamajand

Liivarand Luidja ja Palli vahel

"

Hiiumaa Tööst. Metsamajand

Kaleste liivarand, koos luite-männikuga, Tornimäe m/k kv. 40,41,56 ja 52

Pühalepa k/n

Kolh. "Rahu eest"

Heilo küla, Laasi pere põllul

"

"

Ala külas

"

"

Palade-Kukka tee ääres

"

Putkaste sovhoos

Kerema tee ääres

Kaina k/n

"

Villemi külas

"

Kolh. Kassari

Orjaku "silmas"

Emmaste k/n

kolh. "Kungla"

Leisu rannas

"

kolh. "Bolshevik"

Viiri peres Murro pere põllul

"

"

Kulamaa küla heinamaal

Lauka k/n

kolh. "Esimene Mai"

Heiste küla, Kõrgessaare-Hüti maantee ääres

"

"

Metsa külas, Raiema pere lähedal

"

Hiiumaa Tööst. Metsamajand Tornimäe m/k

Tornimäe m/k, Mägipäe v/k, kv.91

"

Hiiumaa Tööst. Metsa-Ninametsa poolsaarel majand Kõrgessaare m/k

"

Pavlovski sõjaväeosa Sakka ranna ja Kivilauka vahel metsakond

1	2	3	4	
64.	15	Suurikpõllu suur kivi	Hiiumaa	L
65.	16	Rändrahn	"	Kärdla l
66.	17	Kivikülv	"	Tk Pühalepa
<u>Geoloogilised kaitsealad</u>				
67.	1	Kallaste pank	"	Pühalepa
68.	2	Ristna pankrannik	"	Lauka k/
69.	3	Kurisu neeluauk	"	"
70.	4	Kurisoo auk	"	Emmaste
71.	5	Vanajõe org	"	Lauka k/
72.	6	Looduslikud arteesia kaevud Kärdlas	"	Kärdla l
<u>Muud</u>				
73.	1	Käina laht roostikulaidudega	"	Käina k/
74.	2	Tihu järved koos ümbritseva râbaga	"	Lauka k/
75.	3	Väinamere laiud	"	Pühalepa Käina k/
76.	4	Kassari saar	"	Käina k/

Hiiumaa Rajooni TS
sekret

5	6	7
Lauka k/n	Hiiumaa Tööst. Metsamajand Torni-mäe m/k	Kõpu küla põllul
dla Linna TSN	Kärdla Linna TSN TK	Kärdla supelrand
alepa k/n	kolh. "Rahu eest"	Hausma-Kärdla rannas 1,5- 2 km. ulatuses
alepa k/n	Hiiumaa Tööst. Metsamajand Tubala metskond	Tubala m/k, kv. 211 Vahtre- pa külas
ka k/n	Pavlovski metsamajand sojaväe metskond	Ristna
"	kolh. "Eelmine mai"	Kurisu küla
aste k/n	kolh. "Kungla"	Kurisoo küla tee ääres
ka k/n	Hiiumaa tööst. Metsamajand Kõrgessaare ja Putkaste m/k	Puski-Õngu teest vasakul Kõrgessaare m/k: kv. 120-122 Putkaste m/k kv. 3
ila linn	Kärdla linn	
ia k/n		
ia k/n	Hiiumaa Tööst. Metsamajand Kõrgessaare m/k	
alepa ja	Putkaste sovhoos	
ia k/n	kolh. Kassari	
ia k/n	kolh. Kassari	

li TSN Täitevkomitee
sekretär

Om. Mäe
/R. Mäe/

Hiiumaa rajooni looduskaitseobjektid

Arv. nr.	Objekti nr.	Objekti tüüp (pargid, rahnud, puud jne.)	Rajoon	Külanõuk
	<u>Park</u>		<u>Vabariikliku tähtsusega objektid</u>	
22		Suuremõisa park	Hiiumaa	Pühalepa k.
	<u>Põlised puud</u>			
64		Harilik saar	"	Lauka k/n
65		Harilik pärn	"	"
67		Kadakas	"	"
	<u>Rahnud, kivistikud</u>			
70		Kukka kivi	"	Pühalepa k.
71		Kukka põllukivi	"	"
72		Hiiesaare silmakivi	"	"
73		Tubala rändrahn	2	"
74		Palukivi kivi	"	"
75		Põllu kivi	"	"
76		Helmerseni kivistik (Rabakivirahnude kogumik)	"	"
77		Tahkuna hiierrahn	"	Lauka k/n
78		Kõpu suurkivi	"	2"
79		Mägipäe rändrahn	"	"
80		Põrgukivi	"	"

Hiiumaa Rajooni TSN
sekretär

Liisa nr. 2
Hilumaa Rajooni TSN Tõitevkomitee otsu-
sele nr. 120 18. detsembrist 1968.a.

teobjektide nimekiri

anõukogu	maavaldaja	Muud andmed asukohta kohta (küla, pere jne.)
epa k/n	Suuremõisa 9-kl kool Putkaste sovhoos	Suuremõisa 8-kl. kooli juures
k/n	Hilumaa Tööst. Metsa- majand, Tornimäe m/k	Ojametsa küla, Tornimäe m/k kantselari juures, kv. 104
	" - "	Ülendi talu, Ülendi küla (kv. 137)
	" - "	Ülendi küla, Tornimäe m/k (kv. 137)
epa k/n	"Rahu eest" kolhoos	Kukka küla heinamaal
	" - "	Kukka küla põllul
	" - "	Hilusaare küla, Kärkla lennujaama ääres
	" - "	Tubala küla, Kärkla-Käina mnt. ääres
	Hilumaa Tööst. Metsa- majand, Kärkla m/k	Kärkla m/k kv. 154, Kärkla-Hel- termaa mnt. ääres
	Putkaste sovhoos	Vahtrepa küla
	"Rahu eest" kolhoos	Kärkla lennujaama teest vasakule ca 0,5 km.
k/n	Hilumaa tööst. Metsa- majand, Tahkuna m/k	Tahkuna poolsaare põhjarannikul
	Hilumaa Tööst. Metsa- majand Tahkuna m/k	Tahkuna m/k kv. 1
	" - "	Tornimäe m/k kv. 135
	" - "	Tornimäe m/k, Mägipäe-Rannaviita talust kagu pool
	" - "	Tornimäe m/k, kv. 103

TSN Tõitevkomitee
etär

DMC
/R. Mae/

L i s a n r. 3
Hiiumaa Rajooni TSN TK
otsusele nr. 120 ,
18.detsember 1968.a.

Ornitoloogiline kaitseala "Kâina laht" kaitse
korraldamise eeskirjad.

1. Ornitoloogiline kaitseala "Kâina laht" asub Kâina külanõukogu piires ja võtab enda alla Kâina lahe ning osa Kassari ja "Sõpruse" kolhoosi ning Putkaste sovhoosi territooriumist. Kaitseala pindala on 1100 ha.
2. Keeluala loode- ja põhjapiir kulgeb mõõda maanteed Orjaku teeristist läbi Kâina asula ja Putkaste sovhoosi keskuse Vaemla teeristini. Idapiir kulgeb paralleelselt Vaemla-Kassari teega ulatudes 200 m ida poole (Õunaku lahe poole). Lõuna- ja edelapiir kulgeb mõõda Kassari saart 200 m kaugusel lahe veepiirist alates Laitsma sillast Orjaku mõisani. Läänepiir ulatub Orjaku mõisast Reigi saare lõunatipuni, sealt mõõda Reigi saare läänerrannikut Puulaiuni. Puulaiust Orjaku teeristini on piiriks maantee.
3. Keeluala eesmärgiks on kindlustada püsivalt soodsad elamis- ja pesitsemistingimused eelkõige siin esinevatele haruldastele linnuliikidele nagu kümnokkluik ja naaskel-nokk kui ka teistele vee- ja rannikulindudele (hallhani, mitmed pütilliigid, naerukajakad, pardid, vardid jt.) ning pakkuda puhkamisvõimalusi rändel hulgaliselt peatuvatele laululuikedele, hanedele, partlastele jt.
4. Keelualal on keelatud jahipidamine kogu aasta vältel (väljaarvatud rõõvloomade ja lindude hävitamine organiseeritud korras vastavalt jahipidamise eeskirjadele kooskõlastatult metsamajandiga). Keelatud on lindude segamine nende asukohtades, linnumunade kogumine, vete reostamine, veepinna alandamine ja muul viisil ala looduslike tingimuste muutmine. 15.aprillist kuni 1.augustini on keelatud kalapüük ja paatide kasutamine Kâina lahel, väljaarvatud

teaduslikuks otstarbeks looduskaitsekomisjoni loal. Keelatud on inimeste viibimine ja loomade karjatamine Kâina lahel ja selle laidudel. Vareslailul on lubatud karjata ainult lambaid alates 15. juunist. Keelualale kuivama asetatud mõrdade pârâd peavad olema avatud.

5. Suuremate rahvakogunemiste korraldamine kaitsealal tuleb eelnevalt kookõlastada rajooni looduskaitsekomisjoniga.
6. Loodusliku heina niitmine kaitseala rannikul on lubatud alates 15. juulist. Muus osas jääb kaitsealal paiknevate põllumajanduslike kõlvikute kasutamise režiim endiseks.

Maastikulise kaitseala "Kassari" kaitse
korraldamise eeskirjad.

1. Maastikuline kaitseala "Kassari" asub Kâina külanõukogus Kassari kolhoosi territooriumil. Keeluala pindala on ca 20 km.2.
2. Kaitseala ülesandeks on säilitada looduslikult kaunist ja maastikuliselt huvitavat ala omapâraste randvallide, loopealsete ja puishiitudega. Ühtlasi on kaitseala tähtis turismipiirkond ja elanike puhkerajoon Hiiumaal.
3. Kaitsealal on keelatud liiva- ja kruusavõtmine, uute teede rajamine, metsa lageraie, kasvavate puude rikumine, igasugune prahistamine või muul viisil ala loodusliku ilme kahjustamine.
4. Rahvakogunemistega seotud ürituste läbiviimiseks on lubatud kasutada ainult Sâäre mää nõlva piirkonda. Ainult selles piirkonnas on lubatud turistlike laagrite püstitamine. Lõkkeks tohib kasutada ainult kuivanudmaterjali.
5. Uute ehituste püstitamine võib toimuda rajooni TSN Tâitevkomitee loal ja kooskõlastatult looduskaitsekomisjoniga.
6. Põllumajanduslike kõlvikute kasutamine kaitseala piires jääb endiseks.

Kohaliku botaanilis-zooloogilise
looduskaitseala "Vpâinamere laid" kaitse korraldamise
eeskirjad.

1. Botaanilis-zooloogilise looduskaitseala "Väinamere laidud" asub Käina ja Pühalepa külanõukogu piirkonnas.
2. Kaitseala koosseisu kuuluvad järgmised meresaad: Berikukivilaid, Langekari, Hanikatsi laid, Vareslaid, Kõrgelaid, Ankrurahu, Ahelaid, Kõverlaid, Saarnaki laid ja Soonlepa lahes Salinõmme neeme ja Saarnaki laid vahelised saarekesed ning Kuivarahu.
3. Looduskaitseala ülesandeks on säilitada Eesti NSV-le omapäraseid väikesi meresaari, haruldasi taimeliike ja taimekooslusi, linnustiku ja maastikulisi komplekse.
4. Looduskaitsealal on keelatud hoonete ja igasuguste muude ehituste püstitamine, puude ja põõsaste raiumine ja viigastamine (väljaarvatud sanitaarraie metsas ja puisniitudel metsamajandi loal), kaevetööd ning saarte maastiku ilme muutmine igasugusel muul viisil.
5. Kaitstaval alal on keelatud karjatamine kuni 15. jaanuarini. Karjatamise lubatava algusaja täpsustab igal aastal Hiiumaa Tööstuslik Metsamajand. Kõrglaidul on karjatamine keelatud aastaringselt.
6. Kaitsealustel laidudel on keelatud kevadine jahipidamine. Rõõvloomade (rebane) ja rõõvlindude (hallvares) hävitamine on lubatud aastaringselt kooskõlastatult metsamajandiga.
7. Heina niitmine kaitsealal võib toimuda alates 1. juulist metsamajandiga kooskõlastatud kohtades.
8. Kaitse alla võetud laidudel on keelatud paatide randumine ning sportlik kalapüük laiule lähemal kui 200 m ja inimeste viibimine saarel 15. aprillist kuni 15. juunini. Hilisem viibimine saartel on lubatud metsamajandi kirjalikul loal.
9. Botaanilise materjali kollekteerimine Hanikatsi laidul on lubatud metsamajandi loal.
10. Kontrolli teostamine käesolevate eeskirjade täitmise üle panna Hiiumaa Tööstuslikule Metsamajandile, rajooni, looduskaitsekomisjonile ja looduskaitse inspektoritele.

Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
sekretär

R. Mäe
/R. Mäe/

Hiiumaa Rajooni TSN Täitev-
komitee otsusele nr. 120

18. detsembrist 1968.a.

I. Riikliku kooduskaitse alla võetud vabariikliku
ja kohaliku tähtsusega parkide kaitse korraldamise
eeskiri.

1. Parkide riikliku kaitse ülesandeks on parandada ~~inimlike~~ elanikkonna elutingimusi, luua võimalusi kultuurseks puhkuseks ning parginduse laialdaseks teaduslikuks uurimistööks. Seega tuleb parke kaitsta sanitaar-hügieenilistel ja teaduslikel eesmärkidel.
2. Keelata riikliku kaitse alla võetud parkides igasugune puude ja põõsaste vigastamine ning raiumine (väljaarvatud sanitaarraied kooskõlastatult metsamajandiga, ning raied, mis on seotud parkide kujunduse muutmisega kooskõlas käesoleva eeskirja punktiga nr.4, karjatamine, igasuguste kaeviste kaevamine, masinate ja seadmete parkimine, kütteõlide hoidmine, masinatega sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid, igasugune prahistamine ja muud parki ning selle üldilmet kahjustavad tegurid.
3. Parkidesse uute ehituste püstitamine, olemasolevate kapitaalsete varemete lõhkumine ning läbi parkide elekt-riliini- ja teetrasside rajamine tuleb kooskõlastada Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsusega.
4. Lubada riikliku kaitse alla võetud parkide kujunduse muutmist ainult projekteerimisorganisatsiooni või vasta-va eriala spetsialisti poolt koostatud ning Metsamajandu-se ja Looduskaitse Peavalitsuse kinnitatud projekti või skeemi (koos tööde loeteluga) järgi.
5. Maavaldajad on kohustatud oma maavalduse piires olevaid parke kaitsma ning hooldama ja korrastama vastavalt Met-samajanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse poolt antud ju-hendäle.

II. Riikliku looduskaitse alla võetud vabariikliku ja kohaliku tähtsusega geoloogiliste ja maastikuliste üksikobjektide kaitse korraldamise eeskiri.

1. Geoloogiliste ja maastikuliste üksikobjektide (üksikelementide) riikliku kaitse eesmärgiks on säilitada meie haruldasemaid ja teaduslikult huvitavaid rändrahnne ja kivi-külve, aluspõhja paljandeid, jugasid, meteoriidikraatreid, koopaid, karstialasid, maapiinnavorme, veekogusid ning looduslikult kauneid puhkekohti.
2. Riikliku kaitse alla võetud geoloogiliste ja maastikuliste üksikobjektide säilitamise eesmärgil on keelatud:
 - a) rändrahnude ja kivi-külvide kahjustamine ja loodusliku ilme ning asukoha muutmine, samuti nende lähema ümbruse risustamine;
 - b) aluspõhja paljanditest, jugade astangutest, meteoriidikraatritest ning koobastest pae (lubjakivi, dolomiidi) murdmine või liiva kaevandamine (kui see pole seotud objekti hooldamisega), paljandite ja koobaste rikkumine nimele jm. sissekraapimise teel, jugade veejõu kasutamise edasine suurendamine, jõesängi süvendamine või risustamine või mõnel muul viisil paljandite, jugade, meteoriidikraatrite ja koobaste ning nende lähema ümbruse loodusliku ilme rikkumine või muutmine;
 - c) karstialadel pae murdmine, kruusa ja liiva kaevandamine, prahi mahapanek, reovete juhtimine karstilehtritesse ning karstimoodustiste loodusliku ilme igasugusel muul viisil rikkumine;
 - d) mägede, kuplite, orgude, astangute jt. pinnavormide loodusliku ilme rikkumine neist maavarade kaevandamise, lageraie või mõnel muul teel;
 - e) jõgede, jõgede, allikate veetaseme muutmine, vete risustamine ja reostamine ning muul viisil veekogude ja nende kallaste rikkumine ning loodusliku ilme muutmine;
 - f) looduslikult kaunites puhkekohtades liiva, kruusa jm. kaevandamine, lageraied, kasvavate puude ja põõsaste viigastamine, vete reostamine, ala prahistamine või mingil muul viisil rikkumine.

3. Turistidel ja ekskursioonidel kasutada riikliku looduskaitse alla kuuluvate objektide külastamisel autode parkimisel ja telkide püstitamisel selleks ettenähtud kohti.
4. Uuteehituste püstitamine geoloogilistele ja maastikulistele üksikobjektidele või nende otsesesse lähedusse, kui-vendusvete juhtimine karstilehtritesse jt. tööd, mis muudavad suuremal või vähemal määral kaitsealuste objektide või nende lähema ümbruse looduslikku ilmet, tuleb kooskõlastada vastava rajooni TSN Täitevkomitee looduskaitse komisjoniga ning vabariikliku tähtsusega objektide korral ka Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsusega.

III. Riikliku looduskaitse alla võetud vabariikliku ja kohaliku tähtsusega botaaniliste üksikobjektide kaitse korraldamise eeskiri.

1. Botaaniliste objektide riikliku kaitse eesmärgiks on säilitada meie väärtuslikumaid dendraariume, katsekultuure, viljapuuaedu ja viljapuid, metsaosi, puude rühmi ja salusid, puiesteid ja üksikuid põliseid või muul põhjusel kaitset väärtavaid puid ja põõsaid, samuti Eesti NSV-s esinevaid haruldasi, teaduslikult huvipakkuvaid või dekoratiivseid taimeliike.
2. Riikliku kaitse alla võetud botaaniliste üksikobjektide säilitamise eesmärgil on keelatud:
 - a) dendraariumide, kaitsekultuuride, viljapuuaedade, metsaosade, puude rühmade, salude ja puisteede raiumine, rikkumine või kahjustamine;
 - b) üksikult kasvavate viljapuude ning põliste või haruldaste puude raiumine nende võra, tüve ja juurestiku rikkumine või kahjustamine ning puude lähema ümbruse risustamine;
 - c) liigina kaitse all olevate haruldaste taimede murdmine, või puude raiumine, vigastamine (puude koorimine, oksate murdmine jne.) või mõnel muul viisil nende kahjustamine kõikjal, kus nad esinevad Eesti NSV looduslikus taimkattes. Nende herbarset kogumist võib lubada ainult Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsus, Aladel, kus esineb riikliku kaitse all olevaid taimi, on lubatud ainult selline maa-alade kasutamise viis, mis ei ohusta nende taimeliikide olemasolu;
 - d) liigina kaitse all olevaid dekoratiivsete taimede kogu-

mine mitteteaduslikel eesmärkidel ja müük.

3. Denraariumide, kaitsekultuuride ja viljapuuaedade rekonstrueerimine tuleb kooskõlastada Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsusega.
4. Maavaldajad on kohustatud oma maavalduse piires olevaid objekte kaitsma ja hooldama.

IV. Riikliku looduskaitse alla võetud vabariikliku ja kohaliku tähtsusega zooliigiliste üksikobjektide kaitse korraldamise eeskiri.

1. Zooliigiliste objektide riikliku kaitse eesmärgiks on säilitada Eesti NSV-s esinevaid huvitavaid loomakooslusi ning haruldusi, teaduslikult huvipakkuvaid või rahvamajanduse seisukohalt kasulikke loomaliike, samuti luua meie vabariigis pesitsevatele ja läbirändel peatuvatele lindudele ohutuid pesitsemis- ja rändetingimusi.
 2. Riikliku kaitse alla võetud loomaliikide säilitamise eesmärgil on keelatud:
 - a) kaitsealuseid loomi jälitada, püüda või tappa ükskõik missugusel viisil, samuti hävitada nende pesapaiku, rüüstada pesi ja häirida poegi pesades;
 - b) Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse loata muuta looduslikke tingimusi kotkaste ja must-toonekurgede pesade ümbruses 200 m raadiusega;
 - c) laululindude püüdmine puurispidamise või mõnel muul viisil eesmärgilja nende müük;
 - d) metsasipelgate (metsakuklase ja salukuklase) pesakuhi- late rüüstamine või vigastamine, samuti sipelgate, nende nukkude ja pesaainese kogumine mistahes eesmärgil.
- Märkus: Metsamajanduse organite, teaduslike asutuste või õppeasutuste poolt sipelgapesade ümberasustamine, poolitamine ja paljundamine metsakaitse eesmärgil on lubatud.
3. Kotkaste ja must-toonekurgede filmimist ja fotografeerimist nende pesapaikadel lubatakse ainult kooskõlastatult Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsusega.
 4. Riikliku kaitse all olevate, kuid jahimajanduslikku tähtsust omavate loomaliikide küttimine on lubatud vaid Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse poolt väljaantud erilubade alusel.
 5. Juhuslikult püüdisesse sattunud kaitse alla kuuluvad

loomad tuleb vivitamata vabastada. Mõrdadesse sattunud lindudele väljapääsu tagamiseks tuleb kalapüügirajoonides kuivata mõrdasid avatud päradega. Looduskaitse alla olevate vigastatud või surma saanud loomade ja lindude - kotkad, toonekured, suukured, karu hirv, maraal, lendorav ja kobras - leiust tuleb kohe teada anda Metsamajaduse ja Looduskaitse Peavalitsusele. Lindude ja loomade püüdmine määrgistamiseks teaduslike asutuste poolt on lubatud aasta läbi ja igal pool.

6. Kohtades, kus loomad võivad tekitada tunduvalt majanduslikku kahju, võib Metsamajaduse ja Looduskaitse Peavalitsuse eriloal küttida kaitseall olevaid loomaliike nende arvukuse vähendamiseks, sugupoolte arvulise vahekorra reguleerimiseks, sanitaarses seisukorras parandamiseks (võitlus epideemiatega ja prasiitsete haiguste vastu jne.) ning teaduslike uurimisasutuste esildisel ka kollekteerimiseks. Keelatud on läbi viia töid, mis on seotud kaitsealuste loomade massilise hävitamisega.
7. Aladel, mis on võetud riikliku kaitse alla kui lindude pesitsemis- ja peatumiskohad, on keelatud:

ala looduslike tingimuste muutmine (küivendamine, järvede veepinna madaldamine) vete reostamine, jahipidamine kogu aasta vältel (välja arvatud rõõvloomad ja lindude hävitamine organiseeritud korras kooskõlas jahipidamise eeskirjadega), linnumunade kogumine, lindude hirmutamine ja pesade hävitamine. 15. aprillist kuni 1. septembrini roo niitmine ja rohu põletamine, kuni 15. juulini heina niitmine ja karjatamine. Enne 15. juulit võib heina niita vaid Metsamajaduse ja Looduskaitse Peavalitsuse igakordsel eriloal. Lindude massilise pesitsemise perioodil (15. aprillist kuni 1. juulini) on inimeste viibimine neis kohtades lubatud vaid eriti hädavajalikel juhtudel.

Käesolevas lisas toodud eeskirjad on kinnitatud ENSV Ministrite Nõukogu Metsamajaduse ja Looduskaitse Peavalitsuse juhataja käskkirjaga nr. 80, 29. aprillist 1963. a.

Hiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
sekretär

R. Mae
/R. Mae/

L i s a n r . 5
Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
otsusele nr. 120 juurde 18. det-
sembrist 1968.a.

Puude ja põõsaste raiumise juhised.

Linnade, alevite ja maa-asulate ning endiste talude või muude hoonete juurde kuuluvatel haljasaladel, puistes-
teedel, parkides ja metsaparkides, kalmistutel, kuurordi-
metsades, looduskaitse alla võetud aladel ja maanteede
eraldusribadel.

1. Linnade, alevite ja maa-asulate ja endiste talude või muude hoonete juurde kuuluvatel haljasaladel, puistes-
teedel, parkides ja metsaparkides, kalmistutel, kuurordi-
metsades, looduskaitse alla võetud aladel ja maanteede
ning raudteede eraldusribadel kasvavate puude ja põõsas-
te valvete ning majandamise eest on vastutavad nende alade
valdajad.
 2. Haljasaladeks arvatakse käesolevas juhises kõik linnade,
alevite ja maa-asulate administratiivpiirides olevad alad,
samuti endiste talude või muude hoonetega maastikuliselt
seotud alad, kus kasvavad haljastuse funktsioone täitvad
puud ja põõsad (välja arvatud valege lepa ja paju võsa,
viljapuud ja marjapõõsad).
 3. Maavaldajad on kohustatud ehituste (hooned, teed, kraavid,
side- ja elektriliinid, väljakud) püstitamisel või püs-
titada lubamisel punktis 1 loetletud aladel võimalikult
vältima puude ja põõsaste raiumist või vigastamist.
 4. Puude ja põõsaste raiumine (või väljakaevamine) punktis 1
loetletud aladel võib toimuda järgmistel juhtudel:
 - 1) kuivanud puude ja põõsaste kõrvaldamiseks;
 - 2) tihedate puu- ja põõsagruppide harvendamiseks;
 - 3) antud aladele mittesobivate, samuti liiklemisele oht-
like puude ja põõsaste raiumiseks;
 - 4) ahituste alla jäävate puude ja põõsaste raiumiseks või
väljakaevamiseks ümberistutamise eesmärgil;
- Märkus: 1. Kasvavate (elusate) mändide, kuuskede, lehiste

kaskede, tammede, saarte, vahtrate ja dekoratiivpuude raiumine tuleb eelnevalt looduses kooskõlastada kohaliku metsamajandi esindajaga.

2) looduskaitsealadelt ja kaitsealadelt ning teistelt looduskaitse alla võetud territooriumidelt samuti üksikobjektidena või väärisliigine looduskaitsealla võetud puude või põõsaste raiumise vajaduse teeb kindlaks kohalik metsamajand kooskõlastatult rajooni täitevkomitee looduskaitse komisjoniga, välja arvatud sanitaarraied, millele korral otsustab küsimuse metsamajand iseseisvalt.

5. Enne raiepileti kirjutamist ja puude raiumist hindab punktis 1 märgitud aladel raiutavad puud maavaldja (kohaliku metsamajandi esindaja juhendamisel) järgnevalt:

1) metsailemga alal mõõdetakse raiutavate puude diameeter 1,3 m kõrguselt (klappimine), määratakse nende kõrgus, arvutatakse saadava puidu hulka ja viimase alusel raiutava puidu taksihind (kännuraha) - s.o. nn. kasvava metsa väljaandmine raiutavate puude arvu järgi:

2) kui raiutavatest puudest saab ainult küttematejali või kui nende mahtu tabelite abil määrata ei saa (puud on jämedad) kuid lühikesed) määratakse raiutavate puude maht silmamõõduliselt - s.o. nn. kasvava metsa väljaandmine ülee töötatud metsamaterjalide hulga järgi.

Märkus: Individaalkruntidelt raiumisele kuuluvad puud hindab kohaliku metsamajandi töötaja. Raiutava puidu maht määratakse kohalikus metsamajandis kasutatavate mahutabelite alusel.

6. Raiutava puidu rahaline hindamine punktis 1 loetletud aladel toimub 1 grupi (kategooria) metsade 1 metsataksi järgu taksihindade alusel.

7. Punktis 1 loetletud aladelt raiutava puidu taksihinna (kännuraha) tasub raiepileti saaja- asutus, organisatsioon, ettevõtte või üksikisik, kelle nimele metsaraie pilet ~~xx~~ kirjutatakse.

Raiutav puit jääb taksihinna tasuja korraldusse.

8. Punktis 1 märgitud alade riiklikud valdajad, samuti individuaalmaatükkide valdajad, kui raiepilet kirjutatakse nende nimele, tasuvad raiutavate puude taksihinna (kännuraha) enne raiepileti väljakirjutamist riigieelarve tuludesse.

Kui puude raiumine toimus ülestõõtatud metsamaterjalide hulga järgi (punkt 5-2), siis ülestõõtamise lõpetamisel täpsustatakse taksihinna tasumist (jääb kas samaks, makstakse juurde või nõutakse osa tagasi).

Puude ülestõõtamisel raiutavate puude arvu järgi (punkt 5-1) tegelikul raiel saadud puidukogus ei tohi reeglina üle 10% erineda hinnatud puidukogusest. Kui puitu saadi siiski üle 10% hinnatust rohkem, tasub puidu saaja täiendava taksihinna (kännuraha).

Kolhoosidele kuuluvail aladel, kui puit lähem majandi ühisvajadusteks, taksihinda samuti ei tasuta.

9. Puude raiumise ainukeseks loaks punktis 1 märgitud aladel on maavaldaja (välja arvatud individuaalmaavaldaja) poolt nõuetekohaselt välja kirjutatud ja kohaliku metsamajandi poolt viseeritud metsaraiepilet. Kõik teised ja ükskõik kelle poolt antud kirjalikud või suulised load ei anna juriidilist õigust puude raiumiseks.

Märkused: 1) Metsaraiepiletit ei kirjutata võsa niitmiseks, madala kännu- ja juurevõsahävitamiseks, puude ja põõsaste (hekkide) kärpimiseks, samuti kuivanud okste saagimiseks kasvavatelt puudelt.

2) Metsaraiepileti puude raiumiseks punktis 1 loetletud aladel olevatelt individuaalkruntidelt kirjutab välja kohalik metsamajand.

10. Raie lõpetamisel akteeritakse saadud puidu hulk sortimentide viisi.
11. Puude ja põõsaste raiumise õigust punktis 1 loetletud aladel kontrollib maavaldaja. Kehtiva korra rikkumise avastamisel on ta kohustatud rakendama rikkujate kohta kehtestatud sanktsioone.
12. Puude ja põõsaste raiumise järele valve punktis 1 loetletud aladel on käesoleva juhisega pandud nende valdajate kõrgemalseisvatele asutustele ja metsamajanduse ning looduskaitse organeile. Nimetatud asutuste ametlikele esindajatele või riikliku metsavalve töötajatele, kes saavad kontrollima puude ja põõsaste raiumist, on maavaldaja (või tema ametlik esindaja) kohustatud tutvustama kõiki puude ja põõsaste raiumisega seoses olevaid dokumente, raiumise kohti looduses, saadud metsamaterjalile jt. raiumisega seoses olevaid küsimusi ning võtma osa kontrollimisdokumentide vormistami-

stamisest ja allakirjutamisest.

13. Puude või dekoratiivpõõsaste raiumise eest metsaraiepi-
letita või väljaspool raiepiletil näidatud tähtaegu
nõutakse punktis 1 loetletud ala valdajalt riigieel-
arvesse, olenevalt rikkumise iseloomust, raiutudpuidu
kümne- või kolmekordne taksihind.
 14. Kodanike poolt omavoliliselt raiutud, murtud või rüüs-
tatud puude ja põõsaste eest nõuab punktis 1 loetletud
ala valdaja nendelt kodanikelt hagi korras riigieelar-
vesse (kolhoosimaadel kolhoosi tuludesse) kahjutasu.
Kahjutasu suurus arvestatakse "Elanikkonna poolt
metsa, puude või põõsaste ebaseadusliku raiumise või
kasvujõuetuseni vigastamisega tekitatud kahju arvestus-
taksid" kohaselt, mis kehtestati 1966.a. 1.jaanuarist.
 15. Jalal kuivanud puude omavolilise raiumise ning tormi-
murru ja tuuleheite puude omavolilise äraviimise korral
käsitlevaid kahjutasutakse ei rakendada, kahjutasu aga
arvestatakse antud kohas kehtiva elanikkonnale metsa
müügi taksihinna kolmekordses suuruses.
 16. Brilist väärtust mitteomavate puude või põõsaste (valge
lepp, loodusliku paju, võsa jt.) raiumise või vigastamise
eest punktis 1 loetletud aladel võib maakasutaja äranäge-
misel rakendada I ja II grupi metsadele kehtestatud kah-
jutasutakse.
- Märkus: Juhul, kui puud ja põõsaid ei ole vigastatud kasvu-
jõuetuseni, arvestatakse kahjutasu proportsionaalselt
vigastuse suurusle, mille määrab kindlaks kohaliku met-
samajandi esindaja maavaldaja osavõtul.
17. Looduskaitse alla kuuluvate puude ja põõsaste omavolili-
se raiumise või vigastamise korral koostatakse protokoll,
kusjuures süüdlased võetakse vastutusele vastavalt süüteo
iseloomule kas kriminaal- või administratiivkorras. Pea-
le selle määrab kahjutasu suurus kindlaks Eesti NSV Met-
samajanduse ja Looduskaitse Ministeeriumi poolt määrata
komisjon, kusjuures kahjutasu suurus määratakse mit-
te üle kolmekordse lahtris 4 toodud kahjutasutaksi.
 18. Kui punktis 1 märgitud ala valdaja on teadlik alal toime-
pandud rüüstamisest, kuid ei asu kahjutasu sissenõudmi-
sele, nõuab metsamajand või rahandusosakond maa-ala val-
dajalt (ka kolhoosilt) riigieelarvesse omavoliliselt raiu-
tud või kasvujõuetuseni vigastatud puude kümnekordse
taksihinna.

HIIUMAA RAJ.TSN TK
sekretär

Bmā
/R.Mae/

L i s a n r. 6

Hiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
otsusele nr. 120, 18.detsembrist
1968.a.

Elanikkonna poolt metsa, puude või põõsaste ebasea-
dusliku raiumise või kasvujõuetuseni vigastamisega tekita-
tud kahju eest arvestatava kahjutasu taksid.

(kinnitatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1964.a. 14. april-
li määrusega nr. 164, kehtivad alates 1.jaanuarist 1966.a.)

Puude läbimõõt kannul Kahjutasu suurus (rublades ja kopikates)
sentimeetrites ja põõ-
saste kõrgus meetrites I grupi II grupi linnades, alevites,
metsades metsades maaasulates, parkides,
kuurordimetsades,
looduskaitse alla
võetud aladel,
maanteede eraldus-
ribadel

Puud			
4 sm ja vähem	2,00	1,00	8,00
4,1-8 sm.	3,00	1,50	12,00
8,1-12 sm	4,00	2,00	16,00
12,1-16 sm	6,00	3,00	20,00
16,1-20 sm	8,00	4,00	24,00
20,1-24 sm	10,00	5,00	28,00
24,1-28 sm	12,00	6,00	32,00
28,1-30 sm	13,00		36,00
Iga sentimeetri eest üle 30 sm	1,00	0,50	1,50
Põõsad			
0,5m ja vähem	1,00	0,50	2,00
0,6-1,0m	2,00	1,00	4,00
1,1 - 1,5m	3,00	1,50	6,00
1,6 - 2,0m	4,00	2,00	8,00
2,1 - 2,5m	5,00	2,50	10,00